

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 214/05-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. septembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť D. R. – Ch., t. č. vo väzbe, zastúpenej advokátkou JUDr. E. V., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Ntv 22/2005 zo 6. júla 2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. R. – Ch. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2005 doručená sťažnosť D. R. – Ch., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. V., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Ntv 22/2005 zo 6. júla 2005.

Sťažovateľka bola vzatá do väzby uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 5 Tpr 10/03 z 12. januára 2003 z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Trestného poriadku so začiatkom 7. januára 2003. Uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 5 Tpr 59/03 z 27. júna 2003 boli dôvody väzby rozšírené o dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 6 Ntv I. 22/2004 z 22. decembra 2004 bolo podľa § 71 ods. 2 druhej vety Trestného poriadku trvanie väzby sťažovateľky predĺžené do 7. júla 2005 s odôvodnením, že najvyšší súd považoval za nevyhnutné vyčkat' na výsledky činnosti orgánov Španielskeho kráľovstva dožiadaných o poskytnutie právnej pomoci výsluchom svedkov. Najvyšší súd poukázal na ďalšie dôvody trvania väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 Trestného poriadku, pričom v zdôvodnení predĺženia väzby sa odvolal na obsah návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky, s ktorým sa stotožnil.

Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Ntv 22/2005 zo 6. júla 2005, ktoré nadobudlo právoplatnosť toho istého dňa, t. j. 6. júla 2005, sa trvanie väzby sťažovateľky podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku predĺžilo do 7. októbra 2005 s tým, že sťažovateľka je cudzí štátny príslušník a je stíhaná pre trestný čin s trestnou sadzbou desať až pätnásť rokov, čo odôvodňuje reálnu obavu, že by opustila územie Slovenskej republiky v snahe vyhnúť sa trestnému stíhaniu. Naplnenie väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku vyvodil najvyšší súd zo skutočnosti, že v spise sťažovateľky sa má nachádzať korešpondencia, z ktorej vyplýva snaha o ovplyvňovanie svedkov. Podľa sťažovateľky najvyšší súd zdôvodnil trvanie väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 2 Trestného poriadku veľmi stručne, len odkazom na zákonom ustanovené hranice trestnej sadzby.

Sťažovateľka namieta existenciu trvania väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku; za nedostatočný argument považuje tvrdenie, že by po prepustení opustila územie Slovenskej republiky v snahe vyhnúť sa trestnému stíhaniu. Dôvody uvádzané najvyšším súdom považuje len za hypotetický predpoklad. Vychádzajúc

z čl. 52 ods. 2 ústavy, čl. 23 ods. 1 ústavy a z čl. 2 Protokolu č. 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uvádza, že boli porušené jej základné práva upravené v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru, poukazujúc pritom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

Čo sa týka väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 2 Trestného poriadku, sťažovateľka uvádza, že väzba musí byť v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva považovaná za opatrenie výnimočnej povahy, keď argumenty pre a proti nemôžu byť všeobecné a abstraktné; poukazuje v tejto súvislosti na § 67 ods. 2 Trestného poriadku a dochádza k záveru, že aj v tomto smere došlo k porušeniu jej práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 4 Dohovoru, pretože väzba nemôže byť zabezpečovacím prostriedkom prítomnosti obvineného, pretože na tento účel sú v trestnom poriadku zriadené celkom iné inštitúty a nemôže byť založená len na abstraktných a všeobecných dôvodoch bez prihliadnutia na konkrétne prípady a okolnosti.

Sťažovateľka namieta skutočnosť, že existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku odvodzuje najvyšší súd zo skutočností, ktorá má vyplývať z korešpondencie, s tým, že uvádza obavu z ovplyvňovania svedkov; sťažovateľka namieta, že najvyšší súd neuvádza, o ktorú korešpondenciu by malo konkrétne ísť, pretože podľa nej takýto dôvod väzby už celkom pominul (najvyšší súd rozhodoval o predĺžení väzby už po vykonaní dôkazu svedeckou výpoveďou svedkov, ktorí mali byť vypočutí), avšak nevydal žiadne rozhodnutie, ktoré by obsahovalo zmenu dôvodu väzby. Sťažovateľka dospela k záveru, že týmto najvyšší súd porušil jej základné právo podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy v nadväznosti na čl. 5 ods. 1 Dohovoru, lebo pozbavenie slobody z dôvodu, ktorý odpadol, je nezákonné.

Sťažovateľka tiež namieta, že najvyšší súd ju nevypočul k okolnostiam a dôvodom väzby, hoci o to žiadala. Nesúhlasí s odôvodnením, že súd rozhoduje v tejto otázke na neverejnom zasadnutí, a s argumentom, že procesné strany majú možnosť sa písomne vyjadriť a rovnosť strán je tak zaručená; najvyšší súd sa pritom odvoláva na postup podľa § 240 až § 242 Trestného poriadku, sťažovateľka opätovne argumentuje judikatúrou

Európskeho súdu pre ľudské práva a tým, že v Českej republike bol § 242 ods. 2 Trestného poriadku (na území Slovenskej republiky stále platný) zrušený ako nesúladný s Dohovorom. Z toho sťažovateľka jednoznačne odvodzuje porušenie jej práva tak, ako jej vyplýva z čl. 5 ods. 4 Dohovoru, pretože najvyšší súd jej odoprel, aby bola vypočutá k okolnostiam a dôvodom väzby.

Sťažovateľka navyše uvádza, že uznesenie najvyššieho súdu o predĺžení väzby jej bolo doručené až 13. júla 2005 a že teda v období od 7. júla 2005 do 13. júla 2005 bola vo väzbe bez toho, aby bola informovaná o tom, či bolo vykonané nejaké rozhodnutie o jej ponechaní vo väzbe, čo je v príkrom rozpore so zásadou právnej istoty. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd sa v označenom (napadnutom) uznesení nijako nezaobrá námietskami nezákonnosti väzby, čím porušil jej základné právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru, argumentujúc opätovne aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Nejvyšší soud Slovenské republiky usnesením ze dne 6. 7. 2005 sp. zn. I Ntv 22/2005 porušil právo D. R. – Ch. dle čl. 17 odst. 1, 2 a 5 Ústavy SR a čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Usnesení Nejvyššího soudu se zrušuje v části týkající se D. R.t – Ch. a věc se vrátí Nejvyššímu soudu Slovenské republiky k novému projednání a rozhodnutí.“

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

V súvislosti s odmietnutím sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti ústavný súd uvádza, že o zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh možno preto považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 5 Dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Ntv 22/2005 zo 6. júla 2005.

Argumentuje tým, že

- dôvodnosť väzby musí byť založená na konkrétne zistených skutočnostiach, nemôže byť opretá o domnienky;
- argumenty odôvodňujúce dôvodnosť väzby nesmú byť všeobecné a abstraktné, ako to je v § 67 ods. 2 Trestného poriadku, a väzba má byť zabezpečovacím prostriedkom prítomnosti obvineného;
- najvyšší súd, ktorý rozhodoval o predĺžení väzby, nevydal žiadne rozhodnutie, ktoré by obsahovalo zmenu dôvodov väzby, hoci podľa sťažovateľky dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku celkom pominul;
- nemala možnosť, napriek jej žiadosti, aby bola v rámci konania o predĺžení väzby vypočítaná k okolnostiam a dôvodom väzby;
- rozhodnutie o predĺžení väzby, ktoré bolo prvý raz predĺžené do 7. júla 2005 a napadnutým uznesením najvyššieho súdu opakovane predĺžené do 7. októbra 2005, bolo sťažovateľke ako obvinenej doručené až 13. júla 2005, t. j. vo väzbe zotrvala bez toho, aby bola o tom informovaná;
- najvyšší súd sa v napadnutom rozhodnutí nezaoberal námietkami sťažovateľky o nezákonnosti väzby, ktoré uviedla vo svojom vyjadrení k návrhu generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy „Osobná sloboda sa zaručuje“. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy „Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.“. Dôvody na pozbavenie slobody vzatím do väzby sú ustanovené v § 67 a nasl. Trestného poriadku, rovnako ako aj spôsob vzatia do väzby.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy „Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.“. Trestný poriadok v § 71 a nasl. ustanovuje trvanie väzby v jednotlivých štádiách trestného konania. V prípade sťažovateľky však musia príslušné orgány okrem zákonom ustanovených dôvodov prihliadnuť aj na iné skutkové okolnosti na predĺženie väzby.

Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru „Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem... prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom... (pozn.: ktorým je)... zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvolania pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní...“.

Podľa čl. 5 ods. 5 Dohovoru „Každý, kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku (pozn.: čl. 5 Dohovoru), má nárok na odškodnenie.“.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania sťažnosti sťažovateľky skúmal, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vytvára reálnu možnosť vyslovenia porušenia sťažovateľkou označených základných práv po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie.

Sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva podľa čl. 17 ods. 1 ústavy. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že čl. 17 ods. 1 nezakladá žiadne základné právo fyzickej osobe, preto je sťažnosť sťažovateľky v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Sťažovateľka ďalej namieta porušenie svojich práv upravených v čl. 5 ods. 5 Dohovoru, pričom argumentuje právnou istotou. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľkou uvádzaná právna istota, ktorej porušenie namieta, s týmto článkom vôbec nesúvisí; ochranu tomuto právu však prioritne poskytujú všeobecné súdy, a preto túto časť sťažnosti odmietol ústavný súd pre nedostatok právomoci (čl. 127 ods. 1 ústavy).

Čo sa týka ďalších námietok sťažovateľky, ústavný súd po preskúmaní sťažovateľkou napadnutého uznesenie najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd sa „vysporiadal“ s dôvodmi väzby namietanými sťažovateľkou, keď v odôvodnení vyslovil reálnu obavu, že po prepustení na slobodu by sťažovateľka ako jedna z obvinených mohla ujsť v snahe vyhýbať sa trestnému stíhaniu, a taktiež uviedol, že v spisovom materiáli sa

nachádza korešpondencia, ktorá nasvedčuje snahám o ovplyvňovanie dokazovania, čím dochádza k záveru, že dôvod väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku je daný. Navyše tým, že sťažovateľka je stíhaná za trestný čin, kde trestná sadzba je desať až pätnásť rokov (a k žiadnemu prekvalifikovaniu skutku nedošlo), je daná možnosť (ktorú využil Okresný súd Nitra) zobrať do väzby, aj keby neboli dané dôvody väzby ustanovené v § 67 ods. 1 Trestného poriadku. Námietka sťažovateľky k všeobecným a abstraktným dôvodom väzby s poukazom na § 67 ods. 2 Trestného poriadku podľa názoru ústavného súdu je nenáležitá, pretože § 67 ods. 2 Trestného poriadku rieši možnosť uvalenia väzby v jednoznačne daných (identifikovaných) situáciách - ak je obvinený trestne stíhaný pre trestný čin, pre ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov, aj keď nie sú dané iné dôvody väzby. Ak sťažovateľka namieta, že najvyšší súd nevydal žiadne rozhodnutie, ktorým by reagoval na zmenenú situáciu v otázkach trvania jednotlivých dôvodov väzby, z ktorých prinajmenšom dôvod uvedený v § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku zanikol, ústavný súd uvádza, že najvyšší súd odôvodnil jednotlivé dôvody trvania väzby vrátane trvania dôvodu namietaného sťažovateľkou a ponechal v platnosti všetky dôvody trvania väzby a v nadväznosti na to rozhodol len o návrhu na predĺženie väzby, pričom podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodnil dôvody na predĺženie väzby. Preto aj túto časť sťažnosti odmietol ústavný súd z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že najvyšší súd napriek jej žiadosti neuskutočnil výsluch (odôvodňujúc tento postup tým, že nedospel k záveru, že by uskutočnenie výsluchu prispelo k lepšiemu objasneniu veci), ústavný súd odmietol túto časť sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť, pretože považoval za dostatočné odôvodnenie tohto postupu najvyššieho súdu uvedené v odôvodnení jeho rozhodnutia, ktoré nebolo podľa jeho názoru ani svojvoľné, ani arbitrálné.

Čo sa týka obdobia od 7. júla 2005 do 13. júla 2005, keď sťažovateľka uvádza, že bola vo väzbe bez toho, aby bola informovaná o predĺžení väzby, čo spája s absenciou právnej istoty, ústavný súd uvádza, že absencia informovanosti sťažovateľky sama osebe ešte nezakladá porušenie jej základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5

ods. 1 písm. c) a ods. 5 Dohovoru, pretože kritériá pre ich možné porušenie sú založené na zákonných dôvodoch a rozhodnutiach súdu o obmedzení osobnej slobody, a preto túto časť sťažnosti ústavný súd odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd odmietol tieto časti sťažnosti sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2005